

Egy hete került sor a Magyar Nemzeti Múzeum legújabb időszaki kiállításának, a szkíta aranykincseket bemutató, Németországból érkezett tárlatnak a megnyitására.

Egy hete került sor a Magyar Nemzeti Múzeum legújabb időszaki kiállításának, a szkíta aranykincseket bemutató, Németországból érkezett tárlatnak a megnyitására. A mind a hazai régészettudomány, mind a nagyközönség részéről nagy érdeklődésre számot tartó gyűjtemény hosszú várakozást követően érkezett hozzánk, sokéves hiányosságot pótol. Legutóbb közel 25 éve, a szentpétervári (leningrádi) Ermitázs vendégkiállításaként 1985-ben érkeztek a szkíta kultúra hasonló jelentőségű alkotásai Budapestre, a Szépművészeti Múzeumba.

A támogatási nehézségek, lemondások és váratlan visszautasítások elhúzódó procedúrát eredményeztek, a szervezést és rendezést végző szakemberek a nehézségek ellenére mégis kiemelkedő gazdagságú, látványos és informatív kiállítás bemutatására lehetnek büszkéek.

Modern szemléletű, elsősorban a laikus látogatók igényeit célzó, de a régészettudomány képviselőit is kielégítő koncepció született, melynél szemmel láthatóan jórészt a Berlinben meghatározott elveket követték, kiegészítve a magyarországi szkíta kori régészeti leletek legkiemelkedőbb darabjainak bemutatásával.

A szinte egész Eurázsia történetét és kultúráját a Kr.e. 1. évezredben alapvetően meghatározó, Mongóliától Közép-Európáig felbukkanó szkíta jellegű népcsoportok anyagi kultúrája a kora és középső vaskori képzőművészet (fémművesség, ötvöstechnika, csont- és famegmunkálás, ruhaszövet- és szőttes-készítés) legkiemelkedőbb alkotásait produkálta. A jellegzetes állatstílusú művészet kiemelkedő ízléssel stilizált különféle kialakítású ábrázolásaiban, a kor leghatékonyabb gyors mozgású lovas hadseregeinek alapját jelentő díszes fegyverzetben és lószerszámzatban egyaránt gyönyörködhet a látogató.

Helyet kaptak a vitrinek mögött, ugyanakkor a hétköznapi élet sokszínűségét mutató használati tárgyak, ragyogóan ékített nemesi és uralkodói ruhák rekonstrukciói, a görög gyarmatvárosokból importált termékek és bronz-, ezüst-, elektron- vagy aranykincsek is. A válogatott leletek jórészt a szkíta korszak legkiemelkedőbb gazdagságú nemesi és uralkodói temetkezéseiből és kurgánjaiból, oroszországi, ukrainai, romániai és németországi intézmények gyűjteményeiből kerültek most hozzánk.

Akit a kor társadalmi viszonyai, települései, köznapi temetkezései vagy a kézművesség egyszerű, hétköznapi termékei érdekelnek, talán csalódni fog. Ez a kiállítás ugyanis nem

törekedhetett teljességre, a tárlók, ábrák, feliratok és multimédiás szemléltetők számos fontos kérdést megválaszolatlanul hagynak. A Kárpát-medence szkíta korának bemutatása az eredeti koncepcióhoz igazodva szintén csak a legkiemelkedőbb gazdagságú temetkezések tárgyainak bemutatására szorítkozik.

Ennek ellenére a ritka alkalom, melyet egy ehhez hasonló gyűjtemény hazai bemutatása jelent, mindenképpen megtekintésre érdemessé teszi hiszen, mind annak, akit a szkíta kultúra, művészet és harcmódor eddig is érdekelt, mind annak, aki először találkozik ezzel a felejthetetlenül színes és nem is olyan távoli világgal a kiállított alkotások minden bizonnyal felejthetetlen élménnyel szolgálnak majd.

A szkítákról a kortárs görög történetíró, Hérodotosz tudósított a legtöbbet. A termék falait többek közt a tőle vett idézetek tarkítják, így aki nem elégszik meg a régészet nyújtotta ismeretekkel, az az írott források kiemelt részeinek elolvasásával még közelebb kerülhet az ókori sztyeppe nomádjaihoz. Aki pedig további, elmélyültebb információkra is vágyik, annak a magyar nyelven megjelent katalógus jó szívvel ajánlható, melyben a korszak legnevesebb külföldi és hazai kutatói foglalják össze egy-egy részterület vagy probléma jelenlegi ismeretét és eredményeit, olyan kérdésekre is kitérve, mint a bizonyára sokakat érdeklő szkíta-magyar rokonság elméletének bemutatása, tisztázása. Tóth F. Márton

Kurgán és kalsnyikov

Az utolsó bemutatóteremben a kiállítás két ismert vezetője és szervezője, Anatoli Nagler és Hermann Parzinger által feltárt és azóta híressé vált arzsani (Nyugat-Szaján, Tuvai Autonóm Köztársaság) 2-es kurgán kutatásáról készült dokumentumfilmet nézhetjük végig.

A német-orosz közös expedíció által 1997-2003 között megásott temetkezés kiemelkedően szép és gazdag leletanyaga és a precíz természettudományos datálás a szkíta korszak egyik legkiemelkedőbb és legismertebb lelőhelyévé tette a Kr.e. 7. század végén emelt nagy méretű halomsírt. (Az 1970-es években az Ermitázs régésze, Grjaznov tárta fel az arzsani 1-es kurgánt, ami szenzációs eredményeket hozott, mivel a szkíta kor kezdetét a korábbi elképzeléseknél jóval korábbra, a Kr.e. 9-8. századra tette.) Az arzsani kurgánokból származó leletek sajnos ez alkalommal nem érkeztek hozzánk, ám a kiállításon így is sok mindent megtudhatunk róluk.

Az illegális műkincspiac természetesen nem csak nálunk gyümölcsöző üzletág, ezért az orosz maffia is szemet vetett a várható és elő is kerülő értékes nemesfém leletekre. Sajátos környezetet teremtett így a nemzetközi kutatócsoport számára az ásatást védő állig felfegyverzett kormánykatonák alakulata. Sajnos a gépkarabélyos örök szigorú jelenléte sem tudta azonban megakadályozni az egyik munkavezető krimibe illő halálát, így a nagyszerű dokumentumfilm nem csak tudományos izgalmakkal szolgál: